

meretlen a kisgrafika barátai előtt. Édesapja ugyanis a múlt század köztisztelőben álló grafikusművésze volt, aki ex librisei révén a kisgrafika történetébe is beírta nevét.

A 14 tabló hű keresztmetszetét adja Fery Antal életművének, a maga által létrehozott csoportosítás ennek gazdagságát érzékelteti. Egy-egy tablón szerepelnek magyar írók, költők, művészek, tudósok arcképei. Külön-külön keretben láthatók bibliai és történelmi személyek portréi. Pazar szépségükben jelennek meg a folklór, a növényvilág, a numizmatika témakörébe tartozó kisgrafikák. Komoly, ünnepi hangulatot keltenek viszont a nagy múltú magyar könyvtárak részére készült ex librisek. A művész humora főként a szőlős-boros metszeten csillog meg, de szinte egész munkásságát átszövi játékos formaalakítása, lelkének derűje.

A kiállításnak egy időre otthont adott helyiségről is csak elismeréssel szólhatunk. A pompásan megvilágított falakon, ideális környezetben jól érvényesültek a tenyérnyi remekművek, melyeket a házigazdák értő, féltő gondossága is körülvevett.

Soós Imre

Fery Antal fametszete, X2 (1990), 70×85

DISKAY-KIÁLLÍTÁS A SZÉCHENYI KÖNYVTÁRBAN

Diskay Lenke (1924-1980) grafikusművész emlékkiállítását láthatta a közönség februárban az Országos Széchenyi Könyvtárban. A tárlat megrendezését a művésznő leányának adomány tette lehetővé. Ennek során 17.361 darab kisgrafika került a Plakát- és Aprónyomtatványtár gyűjteményébe. (Mivel az életmű-katalógus mintegy 280 kisgrafikát tartalmaz, a fenti magas darabszámot a lapokról készült duplumok, színvázlatok tehetik ki.)

Az egykori királyi palota folyosóján tárlókban és fali tablókban, témánként csoportosítva voltak láthatók a színpompás ex librisek. Neves gyűjtők lapjai után további tablón a természettudósok, majd a szakírók könyvjegyei következtek. Egy tárlóban ritka látvány: a művésznő készülő műveinek vázslatait őrző füzet várta a látogatót. A továbbiakban még a zenészek, képzőművészek és költők, írók lapjainak tekintélyes csoportját is tartalmazta egy-egy tabló. A száz darabot meghaladó könyvjegy mellett az alkotó néhány nagyméretű grafikája utalt műtermének egyéb termékeire. A fametszés technikájának

szemléltetése érdekében látható volt itt tíz fametszetű ex librisek nyomódúca és az azokról készült levonat is.

A tablókat kísérő írásos anyag felidézte Diskay Lenke élete során rendezett 14 kiállítását és 10 pályázaton elnyert díjait is. Ez utóbbiakról meg kell említeni, hogy ezek minden esetben az első helyet vagy a pályázat nívódíját jelentették. Gyenge vagy közepszerű alkotás nem került ki kezei közül. Alkotói világát jól jellemezte Tüskés Tibor egyik róla szóló írásában, aki szerint „szinte mosolyával hívta elő formáit a fából”.

A művésznő Kiskundorozmán született. Édesapja pedagógus volt. A Képzőművészeti Főiskolát 1942 és 1949 között végezte el, Varga Nándor Lajos és Koffán Károly növendékéként. Férjével, az ugyancsak grafikus Varga Hajdú Istvánnal élete végéig élt a Rózsadombon lévő otthonukban. Fiatalon, váratlanul távozott az élők sorából. Művészetének barátai a kiállítást látva megállapíthatták, hogy a Diskay-életműnek olyan sors jutott osztályrészül, amilyent eddig csak az Iparművészeti Múzeum gyűjteményébe bekerülés jelentett. Napjainkban, amikor egyre több magyar kisgrafika-gyűjtemény szétszórattatásának hírért halljuk, ez a Diskay-életműnek – némi túlzással mondva – az „örökkévalóságba” való bekerülését jelenti. Gazdagodása ez kultúránknak, Nemzeti Könyvtárunk ugyanis ezzel kiváló alkotót tisztelt meg és méltó életművet tett közkinccsé.

Soós Imre

Diskay Lenke linómetszete, X3, (1974), 109×41

Diskay Lenke fametszete, X1, Op. 141 (1969), 109×41

A Diskay-tárlat idején – egy emelettel feljebb – látható volt az a pompás kiállítás, mely a Biblia Éve alkalmából a régi magyar Szentírás-kiadványokat tartalmazta. Ennek előterében napjaink művészeinek bibliai témájú alkotásaiból láttunk kiállítást. Az alkotások között örömmel fedeztük fel *Vén Zoltán*-nak a Kincsrejtőről szóló rézmetszetét és *Mocsári Mária* igényes nemez falikárpitját.

Szerk.

GOYA SZÖRNYEI BENNÜNKET IS RIOGATNAK

A kisgrafika egykor népszerű megjelenési formái: az ünnepi, év végi jókívánásokat tartalmazó metszettek napjainkban egyre ritkábban érkeznek a gyűjtők postaládáiba. Az e-mailek és egyéb elektronikus híradási eszközök gombjainak nyomogatása sokkal egyszerűbb útja a megnyilatkozásnak, mint például egy linómetszet kigondolása, megvalósítása.

Korai lenne a kisgrafika ilyen szerepe fölött megkondatni a temetői harangot. Még most is vannak ugyanis alkotók, akik hűek maradtak ehhez a nemes hagyományhoz. Közülük ezúttal *Vén Zoltán* grafikusművész munkásságára utalunk, aki napjainkra formában, tartalomban és mennyiségben egyedülálló életművet hozott létre. Ebben évről évre megalkotta az új esztendőt köszöntő, mindig szellemes meglepetést okozó metszetét is. Barátainak szóló, említett grafikái az utóbbi években egyre több utalást tartalmaznak a szomorú hazai közállapotokra, kilátásainkra. Mondanivalóját mitológiai, történelmi analógiákba „csomagolva” közli a nézővel, a képzőművészet egy-egy klasszikus alkotásának időszerűsítésével.

Művészünk legutóbb *Goya* egy ismert grafikai lapját vette segítségül. Elöljáróban meg kell említeni, hogy Goyát tekintik Velázquez mellett a spanyol realista festészet legnagyobb mes-

terének. Teljes keresztnéve: Francisco José y Lucientes. 1746-ban született a spanyolországi Fuedetos-ban és 1828-ban önkéntes számkivetésben hunyt el a franciaországi Bordeaux-ban. Fiatal korában szőnyegterveket készített, a század 90-es éveitől a spanyol nép mérhetetlen szenvedéseit megörökítő festményei révén vált híressé. Ugyancsak időszerű mondanivalókat tartalmazott az 1794 és 1798 között alkotott CAPRICHOS (Ötletek) című akvatinta sorozata is. Ebben szerepel itt látható lapja. Egy másik sorozatában a háború borzalmaira figyelmezteti a hatalmasságokat. Mondanivalóinak megértését lapjain a grafika címét jelző néhány szóval segíti elő. A közölt metszet spanyol szövegének fordítása: *Az alvó értelem szörnyeket produkál.*

A korabeli öltözetet viselő férfi asztalra borulva álomba mélyed. Az álmában megjelent szörnyek – baglyok és denevérek – szinte összelapítják. Szellemi ember lehet, amit az írószerek és félbehagyott írása sejtet. Megrendítő ábrázolása ez a vészek között hánnyódó emberiségnek. A lap a művész csendes tiltakozása volt az esztelen háborúk és azok következményei ellen.

Vén Zoltán grafikája más környezetbe viszi a nézőt. A sok üres üveg, a hordó és a petróleumlámpa honi hangulatot kelt a szemlélőben. Nálunk sem ritka az olyan ember, aki iszik örömeiben, de még inkább bánatában. Pedig napjaink gondjaitól az itallal sem függetleníthetjük magunkat. A modern szörnyek, mint a terrorizmus, gazdasági válság, munkanélküliség és a minden polgárt terhelő adósságtömeg ott kering körülöttünk a magyar művész lapján, fantázia-szülte torz alakok képében. A lap alján látható egerke fordul el egyedül e riasztó színjátéktól. A kép háttéréből kitekintő férfiarc – talán a művész arcképe – a változást, jobb jövőt reméli.

Spanyolország *Goya* után jobb idöket is megélt. Reméljük, hogy a magyar művész kívánsága: GELUKKIG NIEWJAAR – nemcsak a hollandoknak, hanem egyszer majd nekünk is meghozza a boldogabb új esztendőt.

Soós Imre

Goya: Caprichos sorozatból, akvatinta, C5, 140×93

Vén Zoltán rézmetszete, C2, 108×78